

КАКО СЕ ОСИГУРЕНИ ВАШИТЕ ДЕПОЗИТИ?

прашања и одговори

Осигурување на депозитите на физички лица во банките и штедилниците во Република Македонија

Осигурување на депозитите на физички лица во банките и штедилниците во Република Македонија

Фондот за осигурување на депозити Скопје осигурува депозити на физички лица и промовира сигурно банкарско работење.

Во оваа брошура се објаснува како Фондот ја исполнува својата задача. Исто така, читателот ќе дознае каде може да се обрати за да добие повеќе информации за Фондот и за осигурувањето на депозитите.

Содржина

1. Која е функцијата на осигурувањето на депозитите и зошто таа е важна за вас?
2. Статус на Фондот
3. Кои финансиски институции се членки во Фондот?
4. Чиј депозити се заштитени?
5. Кои депозити се предмет на осигурување?
6. Чиј депозити не се заштитени?
7. Колкав е износот на гаранцијата?
8. Дали се заштитени само депозитите во денари или и депозитите во странски валути?
9. Кој ги сноси трошоците за осигурувањето на депозитите?
10. Што значи ограничувањето од 7.500 ЕВРА?
11. Што се случува со побарувањата над границата од 7.500 ЕВРА?
12. Како да се заштитат големите депоненти, односно депонентите кои се сопственици на поголеми износи на пари?

13. Примери за пресметка на обесштетување на еден депонент во една банка или штедилница
14. Кога настанува ризичен настан?
15. Кои податоци е должен депонентот да ги даде во банката/штедилницата, за да обезбеди валидно осигурување што ќе биде исплатено?
16. Кои се правата и обврските на депонентите во штедилниците за следење на состојбата на нивните депозити?
17. Во случај на настанување на ризичен настан, што треба да направи депонентот за да ги поврати средствата што е можно побргу?
18. Колку бргу осигурените депоненти ги добиваат парите?
19. На кој начин се врши исплатата?
20. Дали побарувањата застаруваат?
21. Каде да се обратите со прашања?

I. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1. Каква е функцијата на осигурувањето на депозитите и зошто таа е важна за вас?

Со осигурувањето на депозитите на физички лица се заштитуваат депонентите и на тој начин се одржува стабилноста и довербата на јавноста во банкарскиот систем на земјава.

Случајот со "замрзнување" на девизните штедни влогови драстично ја намали довербата кон банките и штедилниците. Една од мерките, со цел да се воспостави систем на осигурување на депозитите во Република Македонија, беше основањето на Фонд за осигурување на штедни влогови а.д. Скопје, во јунари 1997 година. Целта беше да се обезбеди гаранција на штедните влогови на физичките лица до одредено ниво.

Во јули 2000 година беше донесен Закон за Фондот за осигурување на депозити, а во ноември 2000 година се конституира Фондот за осигурување на депозити како државна институција и како правен следбеник на Фондот за осигурување на штедни влогови а.д. Скопје.

Суштината на осигурувањето на депозитите, во согласност со Законот, може да се сумира во три точки:

1. Во случај на инсолвентност на финансиска институција, се врши заштита на сите евидентирани депозити, чиешто сопственици може да се идентификуваат.
2. Горната граница на заштита изнесува 7.500 ЕВРА по депонент - физичко лице.
3. Осигурувањето важи за секоја финансиска институција, членка на Фондот.

2. Статус на Фондот

Фондот е правно лице основано од државата.

Органи на управување на Фондот се Управниот одбор на Фондот и Директорот на Фондот. Управниот одбор е составен од пет членови, именувани од Владата на Република Македонија, и тоа: три на предлог на министерот за финансии, еден на предлог на гувернерот на Народна банка на Република Македонија и еден на предлог на Здружението за банкарство и осигурување, кој треба да е од редот на стручни лица од областа на банкарството и финансиите и кој не смее да е член на орган на управување или вработен во банка или штедилница.

За извршување на својата улога на осигурител на депозитите, Фондот прибира средства од премиите за осигурување на депозитите што ги плаќаат банките и штедилниците, како и од нето добивките од работењето на Фондот.

Ревизија на работењето на Фондот врши овластено меѓународно ревизорско друштво.

3. Кои финансиски институции се членки во Фондот?

Осигурувањето во Фондот е задолжително за сите банки и штедилници во Република Македонија кои имаат дозвола од Народна банка на Република Македонија да прибираат депозити од физички лица. Денес во Фондот членуваат вкупно 32 банки и штедилници.

Пред да ги депонирате средствата треба да проверите дали банката или штедилницата е членка на Фондот.

На шалтерите за уплатно-исплатни работи во банките и штедилниците, членки на Фондот, треба да има истакнато

соопштение до штедачите за осигурување на депозитите, подготвено од страна на Фондот.

II. КОИ ЛИЦА СЕ ОСИГУРЕНИ ВО ФОНДОТ?

4. Чии депозити се заштитени?

Само физичките лица, кои имаат депозити во банките и штедилниците, членки на Фондот, се осигурени во Фондот.

Во Фондот можат да се осигураат само евидентирани депозити што може да се идентификуваат.

Ако едно лице депонира средства во повеќе банки или штедилници, тоа е осигурено посебно во сите банки и штедилници.

Во случај на депозит на неполнолетно лице, истиот се осигурува во име на депонентот иако, на пример, родителот или старателот имаат сопствен депозит во истата банка. Осигуреник во Фондот е сопственикот на средствата, т.е. лицето во чие име истите се депонирани, а не оној кој е овластен да работи со депозитот.

Во случај на заеднички депозит се смета дека деловите на вложувачите се еднакви, ако во договорот поинаку не е определено.

5. Кои депозити се предмет на осигурување?

Предмет на осигурување се следните депозити на физички лица:

1. Денарски и девизни депозити и тековни сметки на физички лица во банките и штедилниците во Република Македонија,
2. Депозити врзани за паричните картички, издадени од

банки основани во Република Македонија,

3. Девизни приливи на физички лица во банките во Република Македонија.

Во случај кога физичкото лице има обврски кон банката или штедилницата, гаранцијата на депозитот се намалува за износот на обврските.

6. Чии депозити не се заштитени?

Фондот не гарантира за следните депозити на физичките лица:

1. Депозити на физички лица на кои им биле дадени привилегирани каматни услови, повисоки од оние објавени во банката или штедилницата;
2. Депозити на физички лица сопственици на над 10% од акциите со право на управување со банката или штедилницата;
3. Депозити на членови на органите на управување на банката или штедилницата;
4. Депозити на роднини од прв степен на лицата од точките 2 и 3 (сопруга, сопруг и деца).

III. ВИСИНА НА ГАРАНЦИЈАТА

7. Колкав е износот на гаранцијата?

Фондот ги обесштетува физичките лица во висина на:

- 1) 100% од депозитот на секое физичко лице во една банка или штедилница до износот на денарска противвредност на 1.500 ЕВРА и
- 2) 90% од депозитот на секое физичко лице во една банка

или штедилница до износот од денарска противвредност помеѓу 1.500 ЕВРА и 7.500 ЕВРА, но не повеќе од денарска противвредност на 7.500 ЕВРА.

Под депозити на едно физичко лице се подразбираат вкупните депозити што едно физичко лице ги има во една банка или штедилница.

8. Дали се заштитени само депозитите во денари или и депозитите во странски валути?

Со осигурувањето се покриваат и денарските и девизните депозити на физички лица.

Обесштетувањето на сите видови депозити од страна на Фондот се врши во денари.

Девизните депозити се исплатуваат по среден курс на курсната листа на Народна банка на Република Македонија на денот на исплатата.

9. Кој ги сноси трошоците за осигурувањето на депозитите?

Депонентите не плаќаат ништо. Фондот прибира средства со уплати на премии од страна на банките и штедилниците, членки на Фондот. Не смее да постои финансиска пречка за исплата на средствата кои законски им припаѓаат на депонентите. Доколку се потребни дополнителни средства, Фондот може да користи позајмици од странство и од земјава, вклучително и позајмица од Буџетот на Република Македонија. На тој начин, државата гарантира за кредибилитетот на Фондот.

10. Што значи ограничувањето од 7.500 ЕВРА?

Во согласност со Законот, јасно е одредено дека 7.500 ЕВРА е максималниот износ што Фондот може да го исплати на еден депонент во случај на пропаѓање на една

банка или штедилница. Пресметката на обесштетувањето се прави на следната основица: депонираната главнина, доспеаната камата и недоспеаната камата (до денот на настанувањето на ризичниот настан), и тоа за денарски депозити пресметана по есконтна стапка на НБРМ, а за девизни депозити по тримесечен ЕУРИБОР.

11. Што се случува со побарувањата над границата од 7.500 ЕВРА?

Ризикот на депонентите е само во делот што го надминува максимумот на обесштетување од страна на Фондот, односно од 7.500 ЕВРА. Депонентите можат да ги добијат средствата (главнината и каматата) над обесштетувањето од страна на Фондот од стечајната/ликвидационата маса на банката или штедилницата. За тоа имаат право да поднесат барање до стечајниот (ликвидациониот) управник на банката или штедилницата.

12. Како да се заштитат големите депоненти, односно депонентите кои се сопственици на поголеми износи на пари?

Осигурувањето се однесува и на лица и на банки, така што постојат две можности.

- 1) Може да се раздели депозитот на големиот депонент, на пример, да се отворат депозитни сметки на име на сопруг(а) или деца во една банка или штедилница.
- 2) Големите депоненти може да ги депонира средствата во повеќе банки или штедилници.

На овие начини, горната граница на осигурување може да се зголеми на 7.500 ЕВРА по лице во една банка и по лице во неколку банки.

13. Примери за пресметка на обесштетување на еден депонент во една банка или штедилница

Пример број 1

Депонент	Вид на депозитот	Состојба на депозитот во денари
A	Денарски штеден влог	10.000
A	Девизен штеден влог	10.000
A	Тековна сметка	5.000
A	Депозит за парична картичка	15.000
A	Девизен прилив	3.000
Вкупни депозити - во денари		43.000
Вкупни депозити - во ЕВРА		705
Износ на обесштетување - 100% во ЕВРА		705
Износ на обесштетување за исплата - во денари		43.000

Пример број 2

Депонент	Вид на депозитот	Состојба на депозитот во денари
Б	Денарски штеден влог	5.000
Б	Девизен штеден влог	210.000
Б	Тековна сметка	8.000
Б	Депозит за парична картичка	35.000
Б	Девизен прилив	12.000
Вкупни депозити - во денари		270.000
Вкупни депозити - во ЕВРА		4.426
а) Износ на обесштетување - 100% - во ЕВРА		1.500
б) Износ на обесштетување - 90% од		
остатокот на вкупните депозити 2.926 - во ЕВРА		2.633
Вкупно обесштетување (а + б) - во ЕВРА		4.133
Вкупно обесштетување за исплата (а + б) - во денари		252.113

Пример број 3

Депонент	Вид на депозитот	Состојба на депозитот во денари
B	Денарски штеден влог	150.000
B	Девизен штеден влог	600.000
B	Тековна сметка	10.000
B	Депозит за парична картичка	30.000
B	Девизен прилив	15.000
Вкупни депозити - во денари		805.000
Вкупни депозити - во ЕВРА		13.197
а) Износ на обесштетување - 100% - во ЕВРА		1.500
б) Износ на обесштетување - 90% од остатокот на депозитите 11.697 ЕВРА = 10.527 ЕВРА, но, Законот дозволува максимум обесштетување до 7.500 ЕВРА		10.527
(1.500 + 6.000) - во ЕВРА		6.000
Вкупно обесштетување (а + б) - во ЕВРА		7.500
Вкупно обесштетување за исплата (а + б) - во денари		457.500

(1 ЕВРО = 61 денар)

IV. НАСТАНУВАЊЕ НА РИЗИЧЕН НАСТАН

14. Кога настанува ризичен настан?

Контрола и надзор на работењето на банките и штедилниците, членки на Фондот, врши Народна банка на Република Македонија.

Фондот ги исплатува осигурените депозити на физичките лица од денот кога:

- 1) гувернерот на Народна банка на Република Македонија ќе донесе одлука за укинување на дозволата за основање и работење на банката или штедилницата или
- 2) мнозинството од членови на Управниот одбор на Фондот ќе оцени дека банката или штедилницата генерално престанала со исплата на депозитите на физичките лица.

Денот од точките 1 или 2 се смета за ден на настанување на ризичен настан.

V. ПРАКТИЧНИ СОВЕТИ

15. Кои податоци е должен депонентот да ги даде во банката/штедилницата за да обезбеди валидно осигурување што ќе биде исплатено?

Сите оние податоци што ќе ѝ овозможат на институцијата да го идентификува.

Физичките лица треба да ги дадат најмалку следните

податоци: името и презимето, адресата, бројот на личната карта и матичниот број, или бројот на пасошот.

Депонентот е должен да ги достави сите измени на некои од тие податоци. И тие што нема да известат за измена на податоците имаат право на обесштетување, но ќе биде потешко да бидат идентификувани и во тој случај е потребно подолго време до нивното обесштетување.

16. Кои се правата и обврските на депонентите во штедилниците за следење на состојбата на нивните депозити?

Во согласност со посебната одлука на Народна банка на Република Македонија, депонентите во штедилниците треба редовно да ги проверуваат податоците за состојбата на нивните депозити (главнина и камата), кои се презентирани во списоците истакнати во уплатно-исплатните простории на штедилниците. Во случај на невестинити податоци, тие имаат право веднаш да ја информираат Народната банка.

17. Во случај на настанување на ризичен настан, што треба да направи депонентот за да ги поврати средствата што е можно побргу?

Преку јавните медиуми Фондот ги известува депонентите на банката или штедилницата во стечај/ликвидација за местото на исплатата и за датумот на почетокот на исплатата на обесштетувањето.

Депонентот треба да поднесе барање со пополнување образец, кој се добива бесплатно во банката-исплатувач, определена од страна на Фондот.

Фондот го подмирува побарувањето во согласност со евиденцијата во книгите на односната банка или штедилница, потврдена од страна на Народната банка.

18. Колку бргу осигурените депоненти ги добиваат парите?

Фондот ги исплаќа обесштетувањата по осигурените депозити на физичките лица во рок од три месеци од денот на настанување на ризичен настан.

19. На кој начин се врши исплатата?

Исплатата се врши во денари и во готово на шалтерите на банката-исплатувач, за што Фондот ги известува штедачите преку весниците и електронските медиуми и преку својата web-страница.

20. Дали побарувањата застаруваат?

Да. Доколку депонентот не го побара обесштетувањето од Фондот во рок од 5 години, правото да поднесе барање истекува и средствата за таа намена остануваат во резервите на Фондот.

21. Каде да се обратите со прашања?

Постојната законска регулатива ги обврзува банките да обезбедат лесно разбирливи информации за прашањата во врска со осигурувањето на депозитите, а особено за тоа кои видови депозити се осигурени.

Сите други информации може да се добијат во Фондот, во неговото седиште во Скопје.

ФОНД ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ДЕПОЗИТИ СКОПЈЕ

адреса: Кеј "13 Ноември",
ГТЦ, кула 3/4-13, 1000 Скопје
телефон: + +389 (0)2 128 324
факс: + +389 (0)2 128 413
e-mail: liboz@mt.net.mk
web: www.fodsk.org.mk

Забелешка:

Оваа брошура содржи извадоци од
важечките законски прописи за
осигурување на депозитите и има
исклучиво информативна природа.

Септември, 2001 година

Изготвувањето на оваа брошура
е овозможено со помош на УСАИД